

Quicksan evenemententerrein Paleiskwartier, 's-Hertogenbosch

Colofon

Tekst en afbeeldingen	■■■■■
Datum rapport	17 oktober 2023
Rapportnummer	2023-20
Status rapport	Definitief
Opdrachtgever	Gemeente 's-Hertogenbosch
Adres	Postbus 12345, 5200 GZ 's-Hertogenbosch
Contactpersoon	■■■■■
Rapport citeren als	■■■■■ 2022. Rapport 2023-20 Twisk Ecologisch Onderzoek, 's-Hertogenbosch.

Gebruik gegevens	Voor deze rapportage zijn gegevens gebruikt die afkomstig zijn uit de NDFF. Deze informatie mag niet zonder toestemming van BII12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.
------------------	---

Contactgegevens Twisk Ecologisch Onderzoek

Kamer van Koophandel	17256999
Adres	Pastoor de Kroonstraat 128
Postcode en woonplaats	5211 SR 's-Hertogenbosch
Email	■■■■■

Inhoud

Inhoud	3
1 Inleiding	4
2 Plangebied en ingreep.....	5
3 Wettelijke bescherming	9
3.1 Gebiedsbescherming.....	9
3.2 Soortenbescherming	9
4 Uitgevoerd onderzoek.....	10
5 Resultaten	12
5.1 Beschermde gebieden.....	12
5.1.1 Natura 2000 gebieden.....	12
5.1.2 Natuurnetwerk Brabant	13
5.1.3 Bescherming van houtopstanden.....	13
5.2 Beschermde soorten	14
5.2.1 Vogels	14
5.2.2 Zoogdieren.....	15
5.2.3 Amfibieën	16
5.2.4 Overige soortgroepen	16
5.3 Samenvatting resultaten	17
6 Vervolgstappen.....	18
6.1 Voorkomen verstoring broedvogels.....	18
6.2 Voorkomen verstoring vleermuizen.....	18
6.3 Ecologisch werkprotocol	19
7 Bronnen.....	19
Bijlage 1. Lijst vogels met jaarrond beschermd nest	20
Bijlage 2. Vrijgestelde soorten Provincie Noord-Brabant.....	21
Bijlage 3. Foto impressie van het plangebied	22

1 Inleiding

De Gemeente 's-Hertogenbosch wil het geldende bestemmingsplan 'Paleiskwartier-Willemspoort-Station' en uitwerkingsplan 'Palazzo' wijzigen op één onderdeel met het doel om een eenduidige juridisch-planologische regeling te scheppen voor het toestaan van evenementen op het Residentieplein in het Paleiskwartier. Voornoemd bestemmingsplan en uitwerkingsplan blijven voor alle overige onderdelen onverkort van kracht en alleen een eenduidige regeling met betrekking tot evenementen wordt toegevoegd. Voordat de bestaande plannen (gedeeltelijk) kunnen worden gewijzigd moet worden bepaald of de wijziging in strijd is met vigerende wet- en regelgeving, waaronder de Wet natuurbescherming en de planologische bescherming van natuur.

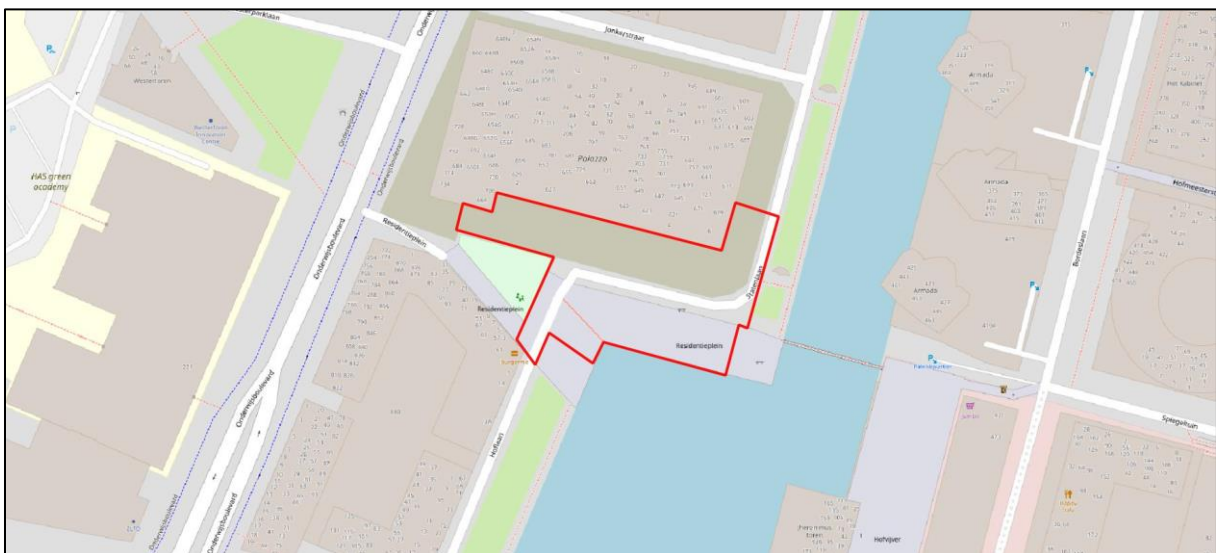
Om te bepalen of de wijziging van het bestemmingsplan en uitwerkingsplan mogelijk is binnen de bepalingen van de Wet natuurbescherming en planologisch beschermde natuur is door Twisk Ecologisch Onderzoek een ecologische quickscan uitgevoerd. Deze rapportage geeft hiervan de resultaten. Voorts bevat deze rapportage voorstellen van maatregelen die eraan kunnen bijdragen dat evenementen op het Residentieplein niet leiden tot overtredingen van de Wet natuurbescherming en ten aanzien van planologisch beschermde natuur.

2 Plangebied en ingreep

Het plangebied van de bestemmingsplanwijziging betreft het Residentieplein in 's-Hertogenbosch. Dit plein is gelegen in de wijk Paleiskwartier in deze stad. Zie Figuur 1. Het terrein grenst aan de zuidzijde aan een plas. Dit is de Hofvijver, een vijver met stenen oeverbeschoeiing. Aan de oostzijde ligt het terrein dicht bij een waterpartij die aansluit op de Hofvijver en die via een voetgangersbrug gepasseerd kan worden. Tussen deze waterpartij en de Hofvijver zijn twee kunstmatige watervallen aanwezig waarin voorzieningen zijn aangebracht waarlangs onder andere vogels zich tussen de waterpartijen kunnen verplaatsen. In het noordelijke deel van het plangebied vonden tijdens een bezoek op 9 augustus 2023 bouwwerkzaamheden plaats. Dit betreft de bouw van het project 'Palazzo'. Dit deel was op het moment van het bezoek afgezet met bouwhekken. Voorts grenst het plangebied aan een kinderspeelplaats, in Figuur 1 aangegeven met een lichtgroene driehoek. Door het plangebied loopt een wandel- en fietsroute.

In het plangebied en de directe omgeving ervan is enige vegetatie aanwezig in de vorm van bomen, struiken en grasachtige vegetatie in grote (meer dan menshoge) potten. Zie de foto op de voorzijde van dit rapport.

Zie bijlage 3 van deze rapportage voor een foto-impressie van het plangebied.

Figuur 1. Plangebied evenemententerrein Paleiskwartier, 's-Hertogenbosch (rood omlijnd).

Een indruk van het in aanbouw zijnde gebouw Palazzo is te vinden op <https://www.woneninpalazzo.nl/>. Hieronder is een afbeelding opgenomen die afkomstig is van deze website.

Figuur 2. Artist impression van het in aanbouw zijnde gebouw Palazzo (links op de afbeelding), afkomstig van de site <https://www.woneninpalazzo.nl/>. Het plangebied ligt tussen dit gebouw en de Hofvijver (op de voorgrond).

De ingreep betreft niet één gebeurtenis maar het organiseren van evenementen die met enige regelmaat zullen plaatsvinden. In het voorstel tot wijziging van het bestemmingsplan wordt van een evenement de volgende beschrijving gegeven, tezamen de voorwaarden waaraan evenementen moeten voldoen:

Elke voor publiek toegankelijke verrichting van vermaak die op grond van de 'Algemene Plaatselijke Verordening 's-Hertogenbosch 2016' als vergunningplichtig wordt aangemerkt. Hierbij worden de volgende categorieën van evenementen onderscheiden:

- *evenementcategorie 1: evenementen zonder versterkte muziek en/of omroepinstallaties;*
- *evenementcategorie 2: evenementen waarbij het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau (LAr, LT) vanwege het evenement gemeten op de gevel van een geluidgevoelig object niet meer bedraagt dan maximaal 60 dB(A) en 75 dB(C) (etmaalwaarde);*
- *evenementcategorie 3: evenementen waarbij het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau (LAr, LT) vanwege het evenement gemeten op de gevel van een geluidgevoelig object niet meer bedraagt dan maximaal 70 dB(A) en 85 dB(C) (etmaalwaarde).*

waarbij voldaan dient te zijn aan de volgende voorwaarden:

- a) het totaal aantal evenementendagen mag niet meer bedragen dan 65 evenementendagen per jaar, inclusief op- en afbouwdagen.*
- b) het totaal aantal evenementen mag niet meer bedragen dan 18 evenementen per kalenderjaar en 2 per maand;*
- c) indien een evenement in evenementencategorie 1 of 2 heeft plaatsgevonden, mag de eerstvolgende 11 dagen geen evenement plaatsvinden. De op- en afbouwdagen worden bij het bepalen van dit aantal dagen niet meegeteld;*

- d) indien een evenement in evenementencategorie 3 heeft plaatsgevonden, mag de eerstvolgende 26 dagen geen evenement in categorie 2 en 3 plaatsvinden. De op- en afbouwdagen worden bij het bepalen van dit aantal dagen niet meegeteld;
- e) per evenement mag het totaal aantal op- en afbouwdagen niet meer bedragen dan 7;
- f) de op- en afbouw van een evenement vindt plaats tussen 08:00 en 22:00 uur;
- g) in afwijking van hetgeen onder f is bepaald, is afbouw van elektronische apparatuur toegestaan tot maximaal één uur na afloop van de eindtijd van het evenement;
- h) tijdens de op- en afbouwactiviteiten mag geen sprake zijn van onversterkte en/of versterkte muziek, met uitzondering van soundcheck;
- i) de maximale eindtijd van evenementen is op vrijdag, zaterdag en een weekdag waarop een nationale feestdag volgt uiterlijk 24:00 uur. Voor alle overige dagen is de maximale eindtijd van evenementen 23:00 uur;
- j) het totaal aantal op het evenement aanwezige bezoekers mag niet meer dan 2.250 bedragen.

Per evenementencategorie gelden daarnaast de volgende voorwaarde

Voor evenementen in evenementencategorie 1:

- a) de duur per evenement mag niet meer bedragen dan 4 dagen, exclusief op- en afbouwdagen, met dien verstande dat het maximaal aantal van 4 dagen ook verspreid mag worden over twee weekenden. De op- en afbouwdagen worden bij het bepalen van dit aantal dagen niet meegeteld.
- b) in afwijking van het bepaalde onder b mag een evenement in de periode van 12 november tot en met 10 januari van elk kalenderjaar, exclusief op- en afbouwdagen, meerdere dagen plaatsvinden voor zover het een schaats c.q. ijsbaan met al dan niet een kerstmarkt betreft.

Voor evenementen in evenementencategorie 2:

- a) het aantal evenementen mag niet meer bedragen dan 12 per kalenderjaar;
- b) de duur per evenement mag niet meer bedragen dan 4 dagen, exclusief op- en afbouwdagen, met dien verstande dat het evenement met maximaal aantal van 4 dagen ook verspreid mag worden over twee weekenden. De op- en afbouwdagen worden bij het bepalen van dit aantal dagen niet meegeteld.

Voor evenementen in evenementencategorie 3:

- a) het aantal evenementen mag niet meer bedragen dan 5 per kalenderjaar en 1 per maand;
- b) de duur per evenement mag niet meer bedragen dan 3 achtereenvolgende dagen, exclusief op- en afbouwdagen.

Volgens toelichting van de Gemeente 's-Hertogenbosch moet bij een evenement van categorie 1 gedacht worden aan een boekenmarkt, een platenbeurs of een Jeu de Boules toernooi.

Bij een evenement van categorie 2 gaat het om onder andere een activiteit van een onderwijsinstelling, een kleine theatervoorstelling, een lokaal food & drinks evenement of de startlocatie voor de avondvierdaagse of een hardloop wedstrijd.

Bij een evenement van categorie 3 gaat het om een klein muziekevenement, bijvoorbeeld als onderdeel van een stadsbreed evenement, of een volksfeest als Koningsdag.

Ten aanzien van de vermelde geluidsvolumes is op te merken dat 60dB (A) en 75 dB (C) op de gevel overeen komt met normaal verkeer, en 80 dB met het geluid van een motorfiets. Beide zijn normaal en gebruikelijk in een stedelijke omgeving.

3 Wettelijke bescherming

Voor wat betreft het plangebied en de evenementen waarvoor een bestemmingsplanwijziging in voorbereiding is kunnen twee aspecten aangaande beschermde natuur van belang zijn.

3.1 Gebiedsbescherming

De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van Natura 2000 gebieden in Nederland. Naast de ruimtelijke bescherming van de als zodanig aangewezen gebieden betreft dit ook externe factoren zoals visuele - en geluidsverstoring, en verreikende effecten als verdroging en stikstofdepositie. Ook beschermt de Wet natuurbescherming bossen en andere houtopstanden.

Voorts is natuur planologisch beschermd in de vorm van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). In Noord-Brabant wordt dit benoemd als het Natuurnetwerk Brabant of NNB. De regels hiervoor liggen vast in de Interim omgevingsverordening¹. Artikel 3.18 van deze verordening stelt dat als een beoogde ontwikkeling een aantasting met zich brengt van de waarden van het natuurnetwerk, er allereerst een afweging moet plaatsvinden of de ontwikkeling, gelet op de aantasting van de waarden, aanvaardbaar of nodig is.

3.2 Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming regelt voorts de bescherming van soorten. Die bescherming bestaat voornamelijk uit verboden op het doden van dieren en planten, het vangen of verstoren van dieren en het vernielen van hun verblijfplaatsen. Ook kent deze wet een zorgplicht voor natuur in het algemeen. Per provincie kunnen soorten hiervan zijn vrijgesteld. Zie Bijlage 2 voor de soorten die door de Provincie Noord-Brabant zijn vrijgesteld. Deze zijn vrijgesteld van de verboden exemplaren van deze soorten te vangen of hun rustplaatsen te vernielen.

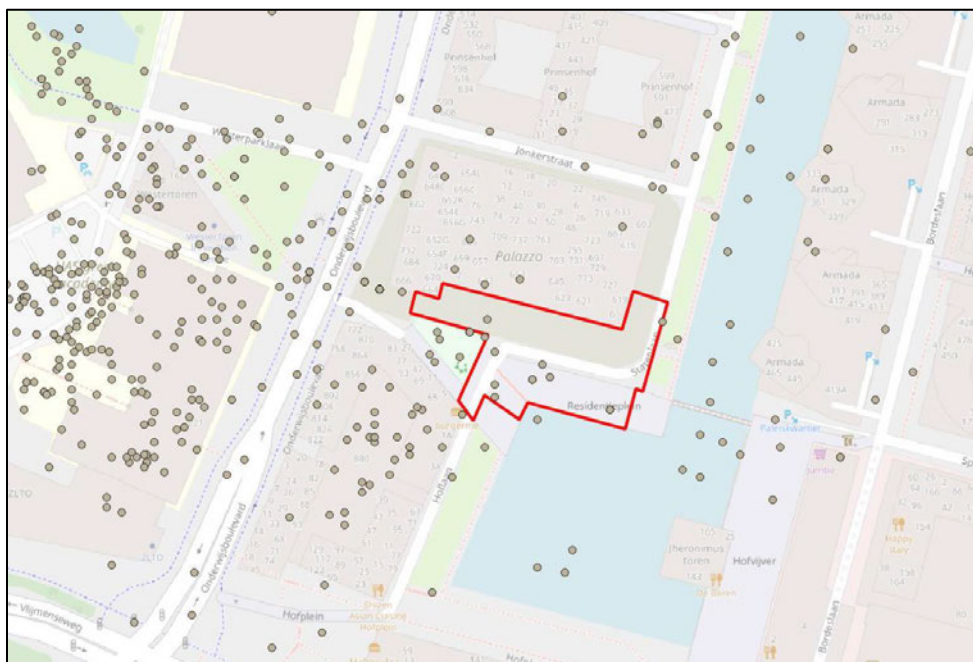
¹ <https://noord-brabant.tercera-ro.nl/MapView/Default.aspx?id=NLIMRO9930InterimOvrgc-0823>

4 Uitgevoerd onderzoek

Ten behoeve van deze quickscan is op 9 augustus 2023 door [REDACTED] een bezoek gebracht aan het plangebied. Er is een ronde gemaakt door het plangebied waarbij gelet is op aanwezige beschermde soorten als vogels en planten, en op situaties en omstandigheden die kansrijk zijn voor de aanwezigheid van beschermde soorten, zoals nestplaatsen voor vogels en holten die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen.

Wat betreft de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden zijn de site www.natura2000.nl en de site van de Provincie Noord-Brabant geraadpleegd. Ook is geprobeerd de effectenindicator² te gebruiken om te bepalen of de evenementen een negatief effect kunnen hebben op Natura 2000 gebieden. Deze effectenindicator was echter niet beschikbaar, daarom zijn mogelijke effecten bepaald op basis van expert judgement. In opdracht van de Gemeente 's-Hertogenbosch is een Aeries berekening uitgevoerd door Cauberg Huygen Milieu B.V. (Taris, 2023). De uitkomst van die berekening wordt gebruikt in deze rapportage.

Voorts is de NDFF geraadpleegd op informatie over beschermde soorten die zijn waargenomen binnen het plangebied en binnen een straal van ongeveer 150 m rondom het plangebied. Hierbij zijn gegevens geselecteerd van waarnemingen uit de voorgaande tien jaar. Voor de afstand van 150 m is gekozen in verband met de hoge gebouwen die aanwezig en in aanbouw zijn rondom het plangebied, waardoor de invloed van evenementen zoals licht en geluiden niet verder zullen reiken dan deze afstand. Ook vormen deze gebouwen een belangrijke barrière voor grondgebonden dieren als amfibieën, reptielen en veel soorten zoogdieren. De genoemde selectie van gegevens leverde 476 waarnemingen op. Zie Figuur 3 voor de locaties van deze waarnemingen. Het betreft 469 waarnemingen van 65 soorten vogels, twee waarnemingen van twee soorten amfibieën en vijf waarnemingen van twee soorten zoogdieren. Deze worden besproken in Hoofdstuk 5.

Figuur 3. Locaties waarnemingen NDFF (grijze stippen) binnen en in de omgeving van het plangebied.

² <https://www.synbiosys.alterra.nl/bij12/errorPage.htm?aspxerrorpath=/bij12/effectenindicator.aspx>

Bij de beoordeling welke beschermde soorten aanwezig kunnen zijn in het plangebied is voorts rekening gehouden met de verspreiding van soorten zoals weergegeven op www.verspreidingsatlas.nl, in combinatie met de geschiktheid van het plangebied als leefgebied voor beschermde soorten.

Wat betreft het in aanbouw zijnde gebouw Palazzo dat aan de noordzijde van het plangebied verrijst is informatie gebruikt uit het rapport 'Quickscan flora en fauna Paleiskwartier Den Bosch' (██████████, 2022). Ook informatie die is aangeleverd door de Gemeente 's-Hertogenbosch is hierbij gebruikt.

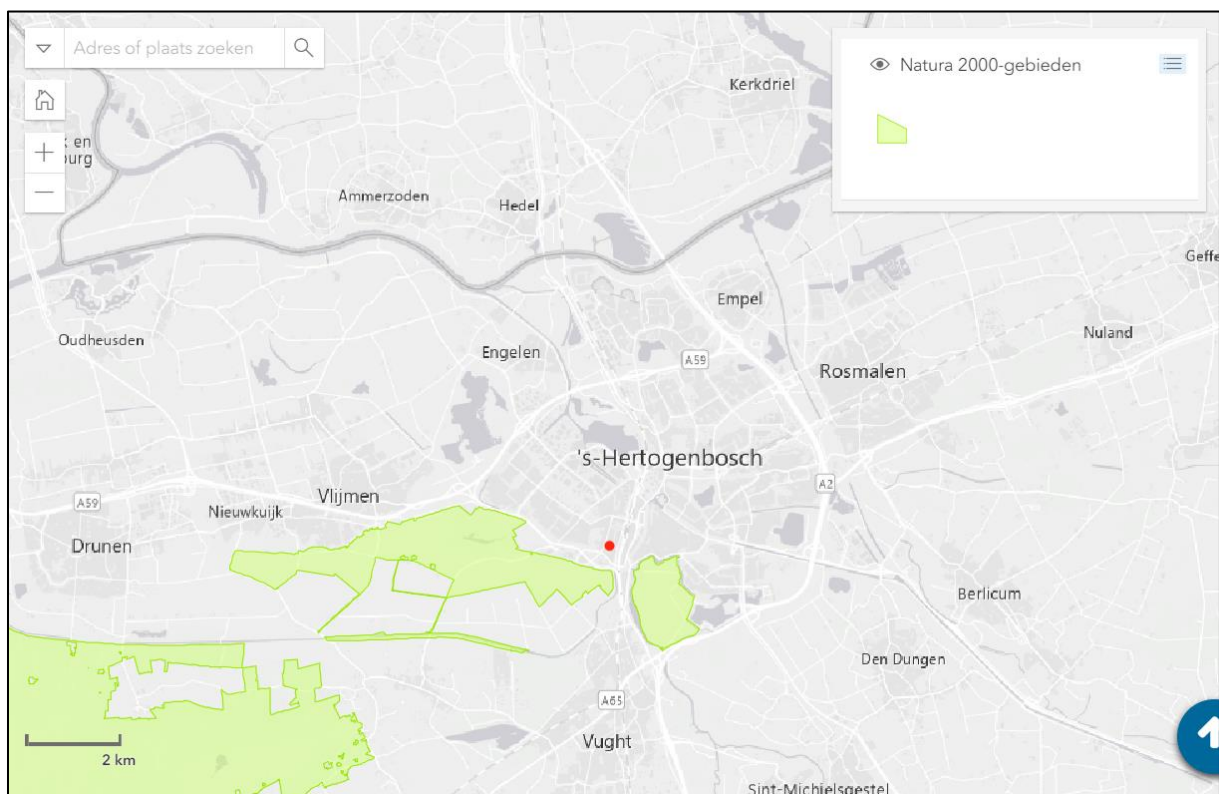
5 Resultaten

Hieronder wordt besproken welke beschermde soorten en gebieden binnen en in de omgeving van het plangebied aanwezig zijn of voor kunnen komen. Ook wordt besproken of de evenementen hierop een negatief effect kunnen hebben. Als het op aangepaste wijze uitvoeren van een evenement een negatief effect op een gebied of op soorten kan voorkomen wordt dit ook vermeld.

5.1 Beschermde gebieden

5.1.1 Natura 2000 gebieden

Voor de ligging van het plangebied ten opzichte van N2000 gebieden zie Figuur 4. Het plangebied ligt op 480 m van het N2000 gebied 'Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek'.

Figuur 4. Ligging van het plangebied (rode stip) ten opzichte van N2000 gebieden.

Evenementen kunnen een negatief effect hebben op Natura 2000 gebieden als gevolg van harde geluiden en kunstlicht. In dit geval zijn die negatieve effecten echter niet te verwachten vanwege de aanwezigheid van hoge gebouwen tussen het plangebied en het genoemde N2000 gebied.

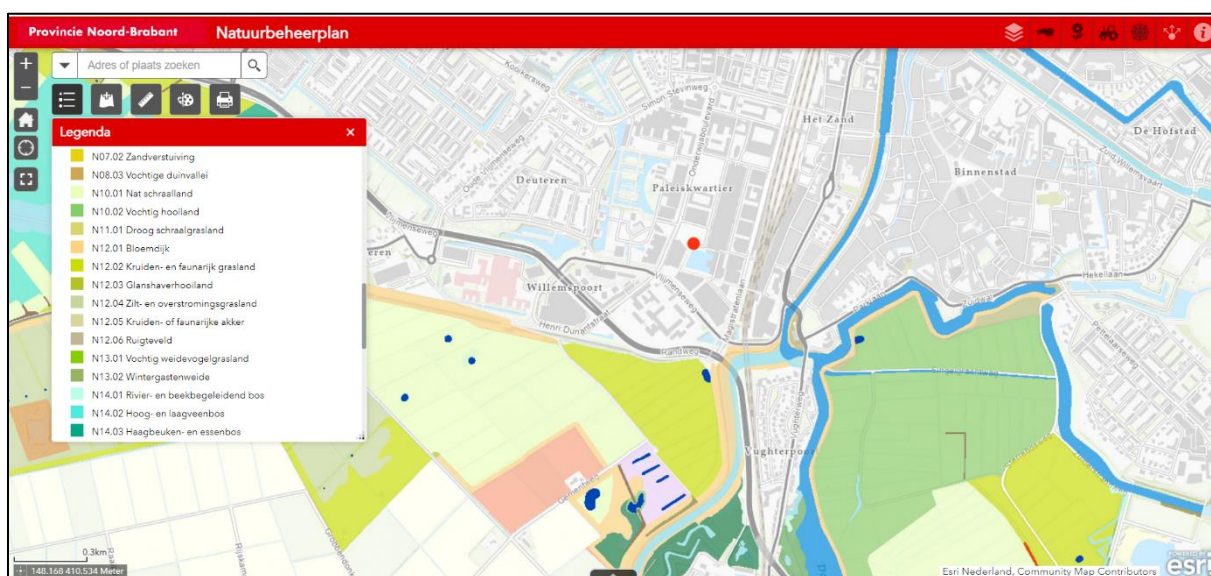
Voorts kunnen evenementen een negatief effect hebben op Natura 2000 gebieden als gevolg van een toename van (gemotoriseerd) vervoer en de daarmee gepaard gaande toename van stikstofdepositie. De blauwgraslanden in het Vlijmens Ven en de Moerputten ondervinden al een overbelasting met stikstof³ en zijn dus ook gevoelig voor een toename hiervan. Op basis van een

³ https://www.natura2000.nl/sites/default/files/PAS/Gebiedsanalyses_vigerend/132_Vlijmens-Ven-Moerputten-en-Bossche-Broek_gebiedsanalyse_15-12-2017_NB.pdf

Aerius berekening (Taris, 2023) is een toename van stikstofdepositie op dit gebied echter redelijkerwijs uit te sluiten.

5.1.2 Natuurnetwerk Brabant

Het plangebied ligt eveneens op 480 m van het Natuurnetwerk Brabant. Het terreintype dat het dichtst bij het plangebied ligt betreft N12.02 Kruiden- en faunarij grasland. De Provincie Noord-Brabant hanteert hierbij een externe werking. Anders dan voor N2000 gebieden gelden hierbij echter geen verreikende effecten als stikstofdepositie.

Figuur 5. Ligging van het plangebied (rode stip) ten opzichte van het Natuurnetwerk Brabant.

Gelet op de ligging van de planlocatie te midden van hoge gebouwen zijn er geen negatieve effecten op het Natuurnetwerk Brabant te verwachten. Een afweging of de ontwikkeling aanvaardbaar of nodig is, is derhalve niet nodig.

5.1.3 Bescherming van houtopstanden

Bescherming van houtopstanden is binnen de Wet natuurbescherming alleen van toepassing indien deze zich bevinden buiten de 'bebouwde kom houtopstanden'. De grens van de (gangbare) bebouwde kom kan afwijken van die van de 'bebouwde kom houtopstanden'. Om na te gaan of bomen binnen het plangebied zich buiten deze grens bevinden is de site van de Gemeente 's-Hertogenbosch geraadpleegd⁴, maar een kaart waarop de grens van bebouwde kom houtopstanden herkenbaar is aangegeven is hier niet in opgenomen of als bijlage aanwezig. Onzeker is zodoende of de bomen binnen het plangebied beschermd zijn via de Wet natuurbescherming.

Voor zover bekend worden er in de kader van de voorgenomen ontwikkeling echter geen bomen gekapt zodat ten aanzien van bomen er geen overtreding plaatsvindt van de Wet natuurbescherming.

⁴ <https://zoek.officiëlebekendmakingen.nl/gmb-2021-79291.html>

5.2 Beschermde soorten

5.2.1 Vogels

Een negatief effect door uitvoering van een evenement op vogels is alleen te verwachten als deze als broedvogels (inclusief verzorging van jongen) in het plangebied of de directe omgeving ervan voorkomen. Met name bij soorten waarvan de jongen gedurende een week of meer gebonden zijn aan het nest is een negatief effect niet uit te sluiten. Bij soorten waarvan de jongen kort na de geboorte mobiel zijn mag verwacht worden dat ze zich gedurende een evenement naar een rustige omgeving verplaatsen. Op overvliegende en foeragerende vogels zijn geen negatieve effecten te verwachten vanwege de geringe omvang van het plangebied en de mogelijkheid uit te wijken naar de omgeving van het plangebied.

Tijdens het bezoek op 9 augustus '23 werden onder andere een paartje meerkoeten met twee jongen en een vrouwtje kuifeend met vijf jongen waargenomen op de Hofvijver aan de zuidzijde van het plangebied. Hieruit kan worden afgeleid dat deze soorten in deze plas ook broeden. Voorts werden daar wilde eenden waargenomen en in de omgeving huiszwaluw, ekster en zwarte kraai. Wilde eend broedt te midden van dekking biedende vegetatie, welke aanwezig is aan de zuidzijde van de plas. Kraai en ekster broeden in bomen, en in het plangebied zijn enkele bomen aanwezig. Deze soorten kunnen zodoende eveneens als broedvogel aanwezig zijn binnen en in de directe omgeving van het plangebied.

De uit de NDFF geselecteerde gegevens omvat waarnemingen van 65 soorten vogels. Dit betreft de volgende soorten: blauwe kiekendief¹, blauwe reiger², boerenzwaluw², boomkruiper², boomvalk², braamsluiper³, buizerd², ekster⁴, gele kwikstaart², gierzwaluw², goudplevier¹, grasmus³, groene specht², groenling³, grote bonte specht², grote Canadese gans⁴, grote gele kwikstaart², grote lijster², grote mantelmeeuw², heggenmus³, holenduif², houtduif⁴, huismus³, huiszwaluw³, ijsvogel², kauw³, keep¹, kleine karekiet², kleine mantelmeeuw³, kneu², koekoek², kokmeeuw², koolmees³, kraanvogel¹, kramsvogel², kuifeend⁴, meerkoet⁴, merel³, oeverzwaluw², ooievaar², patrijs², pijlstaart¹, pimpelmees³, putter³, rietgors², roek², roodborst³, scholekster³, sperwer², spreeuw³, tjiftjaf², torenvalk², tuinfluiter², veldleeuwerik², vink³, visdief², watersnip², wilde eend⁴, wilde zwaan¹, winterkoning³, witte kwikstaart², zwarte kraai⁴, zwarte mees², zwarte roodstaart⁴, zwartkop².

Van deze soorten is de zwarte roodstaart relatief vaak waargenomen in het geselecteerde gebied, namelijk 138 keer. Dit is een zomervogel die in de broedtijd in Nederland aanwezig is, en dus vrijwel zeker in de omgeving van het plangebied broedt.

De index-nummering die bij de soorten is toegevoegd heeft de volgende betekenis:

¹ = alleen als doortrekker te verwachten, geen effect van evenementen;

² = kan in de ruime omgeving als broedvogel voorkomen, maar niet in het plangebied of de directe omgeving ervan, geen effect van evenementen;

³ = kan eventueel in de directe omgeving van het plangebied als broedvogel voorkomen, effect van evenementen niet te verwachten.

⁴ = kan als broedvogel in het plangebied of de directe omgeving ervan voorkomen, effect van evenementen niet uit te sluiten.

Negatieve effecten kunnen dus optreden bij ekster, grote Canadese gans, houtduif, kuifeend, meerkoet, wilde eend, zwarte kraai en zwarte roodstaart. Zoals hiervoor vermeld broeden ekster en zwarte kraai in bomen, en dat geldt ook voor houtduif. Het verwijderen van bomen binnen en in de directe omgeving van het plangebied of kleine aanpassingen bij uitvoering van evenementen kunnen een negatief effect op deze soorten voorkomen. Bij deze aanpassingen moet gedacht worden aan het vrijhouden van een zone van tien tot twintig meter rondom een nest.

Grote Canadese gans, kuifeend, meerkoet en wilde eend broeden op oevers of dicht tegen een oever, meestal op een plaats die beschut ligt tussen vegetatie. De jongen van deze vogels zijn echter nestvlinders die zich al snel via water kunnen verplaatsen. Tijdens de uitvoering van een evenement zullen ze zich, indien mogelijk, via water naar een rustige omgeving verplaatsen.

Zwarte roodstaart is een halfholenbroeder die allerlei holten in gebouwen als nestplaats kan gebruiken. Het is niet uit te sluiten dat de soort ook broedt in de directe omgeving van het plangebied. Uitvoering van een evenement in het plangebied kan leiden tot verstoring van een broedgeval van de zwarte roodstaart.

De soort behoort tot de vogels waarvan het nest jaarrond beschermd is, categorie 5; zie Bijlage 1 voor een overzicht. Bij deze groep van vogelsoorten zijn de nesten jaarrond beschermd als de beschikbaarheid van geschikte nestplaatsen een beperkende factor is. Een negatief effect op zwarte roodstaart is te voorkomen door in de ruimere omgeving van het plangebied nestgelegenheden te creëren en geschikte nestplaatsen in de directe omgeving ervan onbruikbaar te maken. Ook het vrijhouden van een zone van tien tot twintig meter rondom een nestlocatie kan negatieve effecten voorkomen.

De Gemeente 's-Hertogenbosch heeft aangegeven dat bij de nieuwbouw die momenteel plaatsvindt in de directe omgeving van het plangebied het de bedoeling is voorzieningen in het gebouw op te nemen die geschikt zijn als nestplaatsen voor vogels. Aan de zijde van het plangebied voor het evenemententerrein gebeurt dit niet zodat niet te verwachten is dat bij evenementen nesten in deze kasten worden verstoord.

5.2.2 Zoogdieren

Tijdens het bezoek op 9 augustus 2023 werden geen zoogdieren of sporen hiervan waargenomen.

In de uit de NDFF geselecteerde informatie zijn twee waarnemingen van gewone dwergvleermuis en twee waarnemingen van konijn aanwezig. Het voorkomen van konijn in het plangebied of de directe omgeving is echter uit te sluiten omdat hier teveel activiteit van mensen plaatsvindt waardoor exemplaren van deze soort voortdurend verontrust zouden worden. Ook zijn er heel weinig plaatsen aanwezig waar konijnen voedsel kunnen vinden of een hol kunnen graven.

Het plangebied en de omgeving ervan kunnen gebruikt worden als foerageergebied door gewone dwergvleermuis. Ook andere vleermuissoorten als ruige dwergvleermuis en laatvlieger kunnen hier foerageren. De omgeving van het plangebied is waterrijk en in een waterrijke omgeving zijn ook vaak veel insecten als muggen en vedermotten aanwezig, waardoor vleermuizen hier graag foerageren. Bij gebouwen die direct grenzen aan het plangebied zijn open stootvoegen toegepast zodat ze op het oog geschikt zijn om als verblijfplaats door deze drie soorten als verblijfplaats gebruikt te worden. Harde geluiden kunnen verstorend werken op laatvlieger (Hooker *et al*, 2023) en indien bij een

evenement kunstlicht gebruikt wordt kan dit verstorend werken op alle soorten vleermuizen, vooral als er verblijfplaatsen in de directe omgeving aanwezig zijn.

Het plangebied en de directe omgeving zijn niet of ten hoogste marginaal geschikt als leefgebied voor vrijwel alle andere soorten zoogdieren, om dezelfde redenen als voor het konijn: er is veel activiteit van mensen en er zijn weinig schuilmogelijkheden aanwezig. Alleen soorten als bruine rat, huismuis, bosmuis en huisspitsmuis komen hier mogelijk voor. De eerste twee genoemde soorten zijn niet beschermd en de overige twee zijn vrijgesteld door de Provincie Noord-Brabant, al mogen ze niet opzettelijk gedood worden. Een negatief effect van de uitvoering van evenementen op deze twee soorten is echter uit te sluiten.

Of, en zo ja in hoeverre, de uitvoering van een evenement een negatief effect heeft op het foerageergebied van vleermuizen hangt onder andere af van het tijdstip waarop een evenement plaatsvindt, de geluidsniveaus en of bij het evenement extra kunstlicht wordt gebruikt. Als een evenement 's avonds vanaf zonsondergang plaatsvindt en hierbij meer kunstlicht wordt gebruikt dan normaal aanwezig is kan verstoring van foeragerende vleermuizen optreden. Door het gebruik van aangepaste verlichting met afschermende armaturen en/of het plaatsen van schermen tussen het evenement en de Hofvijver zijn deze negatieve effecten te voorkomen.

Een negatief op vleermuizen die een verblijfplaats hebben in gebouwen in de directe omgeving van het plangebied is te voorkomen door delen van deze gebouwen die direct grenzen aan het plangebied hiervoor ongeschikt te maken. Dit kan door open stootvoegen en andere openingen bij deze gebouwen af te sluiten. Indien hier inderdaad verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn is dit echter een overtreding van de Wet natuurbescherming. Ook door kleine aanpassingen tijdens het uitvoeren van een evenement zijn negatieve effecten te voorkomen. Hierbij moet worden gedacht aan het aanpassen van verlichting of het plaatsen van een scherm tussen het plangebied en gevels waarin verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig kunnen zijn.

5.2.3 Amfibieën

Tijdens het bezoek aan het plangebied op 9 augustus 2023 werden er geen amfibieën waargenomen.

In de uit de NDFF geselecteerde informatie is een waarneming aanwezig van een bruine kikker en een waarneming van een gewone pad. Beide soorten zijn door de Provincie Noord-Brabant vrijgesteld van de verboden op het vangen van exemplaren en het vernielen van verblijfplaatsen.

De geheel met steen beschoeide oevers van de vijvers rond het plangebied maken dit water ongeschikt als leefgebied voor amfibieën. Ook het plangebied zelf is daarmee niet geschikt als leefgebied voor amfibieën.

5.2.4 Overige soortgroepen

Van de overige soortgroepen zijn er geen waarnemingen aanwezig in de uit de NDFF geselecteerde informatie. Vanwege intensieve betreding en onderhoud van het groen in het plangebied zijn er geen geschikte omstandigheden voor beschermde soorten planten, varens en mossen.

Doordat er veel activiteit is van mensen in het plangebied en de omgeving ervan en grote delen verhard zijn is aanwezigheid van reptielen uit te sluiten. Ook voor beschermde soorten vlinders, libellen en andere ongewervelden zijn er in het plangebied en de omgeving ervan geen geschikte omstandigheden. Het water in de directe omgeving van het plangebied is mogelijk geschikt als

leefgebied voor enkele soorten vissen, maar een negatief effect van evenementen op deze soortgroep is niet te verwachten.

5.3 Samenvatting resultaten

Uitvoering van evenementen in het plangebied kan leiden tot de volgende negatieve effecten op beschermde soorten:

- verstoring van enkele soorten broedende vogels in bomen, langs het water of in gebouwen in de directe omgeving van het plangebied;
- verstoring van foeragerende vleermuizen en van vleermuizen die een verblijfplaats hebben in gebouwen in de directe omgeving van het plangebied.

Voor evenementen waarbij deze negatieve effecten niet op voorhand zijn uit te sluiten worden in het volgende hoofdstuk maatregelen beschreven die deze negatieve effecten kunnen tegen gaan en onderzoek dat nodig is om die mogelijke effecten nader te bepalen.

Negatieve effecten op andere beschermde soorten of op beschermde gebieden als gevolg van evenementen in het plangebied en de omgeving ervan zijn niet te verwachten.

6 Vervolgstappen

6.1 Voorkomen verstoring broedvogels

De uitvoering van een evenement op slechts enkele tientallen meters afstand van in gebruik zijnde nesten leidt waarschijnlijk tot verstoring van die nesten. Dit is een overtreding van de Wet natuurbescherming, artikel 3.1 lid 2 en 4.

Dit is te voorkomen door een of enkele dagen voorafgaande aan een evenement dat plaatsvindt in een periode dat broedende vogels aanwezig kunnen zijn het plangebied en de directe omgeving ervan te controleren op aanwezigheid van in gebruik zijnde nesten. De periode waarin broedende vogels aanwezig kunnen zijn is van begin maart tot eind september. Dit onderzoek moet worden uitgevoerd door een ter zake deskundig ecooloog.

Indien in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn in het plangebied of de directe omgeving ervan moet het evenement op aangepaste wijze worden uitgevoerd, bijvoorbeeld door het plaatsen van een scherm of een dranghek op voldoende afstand tot in gebruik zijnde nesten waardoor verstoring ervan voorkomen wordt.

6.2 Voorkomen verstoring vleermuizen

De uitvoering van een evenement in de omgeving van verblijfplaatsen en/of foerageergebied van vleermuizen op een tijdstip dat vleermuizen actief zijn (vanaf zonsondergang tot zonsopkomst) en in de periode waarin vleermuizen actief zijn (globaal begin maart tot eind november) leidt waarschijnlijk tot verstoring van deze vleermuizen. Dit is een overtreding van de Wet natuurbescherming, artikel 3.5, lid 2.

Indien het een evenement betreft dat plaatsvindt op een tijdstip waarop en de periode waarin vleermuizen actief zijn is verstoring van vleermuizen te voorkomen door een of enkele dagen voorafgaande aan een evenement te onderzoeken of er verblijfplaatsen van vleermuizen in gebouwen en/of foeragerende vleermuizen in het plangebied of de omgeving ervan aanwezig zijn. Dit onderzoek moet worden uitgevoerd door een ter zake deskundig ecooloog.

Indien verblijfplaatsen van vleermuizen en/of foeragerende vleermuizen in het plangebied of de directe omgeving ervan aanwezig zijn moet het evenement op aangepaste wijze worden uitgevoerd. Deze aanpassingen kunnen bestaan uit het plaatsen van schermen of het gebruik van aangepaste armaturen waardoor uitstraling van licht naar de omgeving wordt voorkomen en/of het plaatsen van dranghekken op gepaste afstand van verblijfplaatsen waardoor verstoring van vleermuizen wordt voorkomen.

Afhankelijk van de aard van de evenementen die plaatsvinden in het plangebied, de tijd van de dag en van het jaar waarop deze evenementen plaatsvinden en de frequentie waarin deze evenementen plaatsvinden is te overwegen permanente maatregelen te nemen om verstoring van verblijfplaatsen van vleermuizen te voorkomen. Hiervoor moet onderzoek volgens het Vleermuisprotocol worden uitgevoerd. Indien daarbij geen verblijfplaatsen worden vastgesteld kunnen open stootvoegen en andere voor vleermuizen geschikte openingen in gevels worden dichtgemaakt. Indien er wel verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn dienen er eerst vervangende verblijfplaatsen gerealiseerd te worden en dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden.

6.3 Ecologisch werkprotocol

Om te verzekeren dat bij alle evenementen, waarbij mogelijk verstoring van broedende vogels of van vleermuizen plaats kunnen vinden, de hiervoor beschreven maatregelen worden uitgevoerd moet een ecologisch werkprotocol worden opgesteld. De organisatoren van evenementen in het plangebied moeten bekend zijn met de inhoud van dit werkprotocol en moeten een ter zake deskundig ecooloog inschakelen om te verzekeren dat het correct wordt toegepast.

Uiterlijk drie dagen voorafgaand aan de start van de opbouwwerkzaamheden van een evenement dient een schouw plaats te vinden door een ecologisch deskundige op het vóórkomen van broedende vogels, vleermuizen en mogelijk andere beschermde soorten. Eventuele aanvullende maatregelen ter voorkoming van verstoring dienen opgevolgd te worden. Een notitie met bevindingen dient uiterlijk 2 dagen voorafgaand aan de start van de opbouwwerkzaamheden aan de gemeentelijke ecooloog te worden gemaild (ecologie@s-hertogenbosch.nl o.v.m. de naam van het evenement). Eventuele maatregelen die genomen moeten worden zijn afhankelijk van de eventueel aanwezige soort(en), maar in hoofdzaak zal het gaan om de volgende maatregelen:

- Afscherming van een locatie met behulp van bijvoorbeeld dichte schermen;
- maatregelen ten aanzien van verlichting;
- op details aanpassen van de inrichting van het evenemententerrein.

Deze maatregelen moeten in nauw overleg tussen de begeleidend ecooloog en de organisator van het evenement worden uitgevoerd.

Het doel van de voorschouw en de maatregelen is het voorkómen van aantasting of verstoring van (leefgebied en nest- en verblijfplaatsen) van broedende vogels, vleermuizen en andere aanwezige mogelijk beschermde soorten.

7 Bronnen

- [REDACTED], 2023. Assessing the impact of festival music on bat activity. Ecological solutions and evidence.
- [REDACTED] 2023. Notitie 05110-48262-03 Evenementen Terrein Pallazo; Onderzoek stikstofdepositie bouw- en gebruiksfase.
- [REDACTED] 2022. Quicksan flora en fauna Paleiskwartier Den Bosch. Rapport Tritium Advies.

Bijlage 1. Lijst vogels met jaarrond beschermd nest

Soort	Cat.	Nestplaats
Boomvalk	4	Boom
Buizerd	4	Boom
Gierzwaluw	2	Gebouw
Grote gele kwikstaart	3	Onder bruggen
Havik	4	Boom
Huismus	2	Gebouw
Kerkuil	3	Gebouw
Oehoe	3	Boom, rots
Ooievaar	3	Gebouw, boom
Ransuil	4	Boom
Roek	2	Boom
Slechtvalk	3	Hoog gebouw
Sperwer	4	Boom
Steenuil	1	Gebouw, boom
Wespendief	4	Boom
Zwarte wouw	4	Boom
Blauwe reiger	5	Boom
Boerenzwaluw	5	Gebouw, onder brug
Bonte vliegenvanger	5	Boomholte, nestkast
Boomklever	5	Boomholte, nestkast
Boomkruiper	5	Boomholte, nestkast
Bosuil	5	Boomholte, nestkast
Brilduiker	5	Boomholte
Draaihals	5	Boomholte, nestkast
Eidereend	5	Bodem
Ekster	5	Boom
Glanskop	5	Boomholte
Grauwe vliegenvanger	5	Boomholte, nestkast
Groene specht	5	Boomholte, nestkast
Gekraagde roodstaart	5	Boomholte, nestkast
Grote bonte specht	5	Boomholte, nestkast
Hop	5	Boomholte, steenhoop
Huiszwaluw	5	Gebouw
Ijsvogel	5	Steile oever
Kleine bonte specht	5	Boomholte
Kleine vliegenvanger	5	Boomholte
Koolmees	5	Nestkast, boomholte
Kortsnavelboomkruiper	5	Boomholte, nestkast
Oeverzwaluw	5	Steile oever
Pimpelmees	5	Nestkast, boomholte
Raaf	5	Boom
Ruigpootuil	5	Boomholte
Spreeuw	5	Nestkast, boomholte, gebouw
Tapuit	5	Konijnenhol
Torenvalk	5	Nestkast, oud kraaiennest
Zeearend	5	Boom
Zwarte kraai	5	Boom
Zwarte mees	5	Boomholte
Zwarte roodstaart	5	Gebouw
Zwarte specht	5	Boomholte

Cat. 1 Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).

Cat. 2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).

Cat. 3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).

Cat. 4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Cat. 5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd.

Bijlage 2. Vrijgestelde soorten Provincie Noord-Brabant

Interim omgevingsverordening Noord-Brabant ⁵ Regels geconsolideerd 21-03-2023.

Paragraaf 2.6.1, Soortenbescherming, artikel 2.52 vrijstelling soorten

In verband met handelingen als bedoeld in artikel 3.10, tweede lid, onder a, e, f en g, Wet natuurbescherming, is het in afwijking van artikel 3.10, eerste lid, Wet natuurbescherming, toegestaan om:

- a. de soorten uit onderstaande tabel te vangen;
- b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de soorten uit onderstaande tabel opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Zoogdieren:

Aardmuis, bosmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, wild zwijn, woelrat.

Amfibieën:

Bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, middelste groene kikker, meerkikker.

⁵ <https://noord-brabant.tercera-ro.nl/MapView/Default.aspx?id=NLIMRO9930InterimOvrgc-0323>

Bijlage 3. Foto impressie van het plangebied

Figuur 6. Het plangebied gezien vanuit westelijke richting. Aan de rechterzijde ligt de Hofvijver waarin meerkoet en kuifeend broeden.

Figuur 7. Het plangebied gezien vanuit zuidwestelijke richting. Linksachter is het bouwterrein te zien waar de nieuwbouw Palazzo verrijst.

Figuur 8. Het plangebied gezien vanuit oostelijke richting. Op de achtergrond is een gebouw te zien dat direct grenst aan het plangebied. Ook zijn bomen te zien die binnen het plangebied staan of in de directe omgeving ervan.

Figuur 9. Bij het gebouw dat in Figuur 8 te zien is zijn open stootvoegen toegepast. Zodoende is het mogelijk geschikt voor vleermuizen om er een verblijfplaats te vinden.

Figuur 10. Meerkoet met jongen, aanwezig in de Hofvijver die grenst aan de zuidzijde van het plangebied.

Figuur 11. Kuifeend met jongen op de Hofvijver die grenst aan het plangebied. Op de achtergrond is het plangebied te zien.

Figuur 12. De vijver ten oosten van het plangebied die aansluit op de Hofvijver ten zuiden van het plangebied. Op de voorgrond is een van de twee watervallen te zien die de verbinding vormen tussen de twee vijvers.